

Elisabeth Mollema
De erfenis

2016
Uitgeverij XL
Zoetermeer

Hoofdstuk 1

Voor hij met het oplezen van het testament begon, vroeg de notaris: 'Wilt u een kopje koffie? Thee?' Een lok bruin haar schoot achter zijn oor vandaan. Hij deed geen moeite hem terug te stoppen. Zijn baard was mooi getrimd. Hij was jong en zag er meer uit als zo'n snelle bankjongen, met zijn achterovergekamde haar dat van achteren over het boord van zijn overhemd hing. Zijn huid was zongebruind en zijn kaak groot en breed.

'Niets, dank u!' antwoordde Emma. Om een onverklaarbare reden was ze zenuwachtig. Niet omdat ze verrassingen verwachtte te horen over de nalatenschap van haar moeder, die vorige week overleden was. Het testament zou vast met behulp van haar oom zijn opgesteld en die deed alles zoals zijn broer dat had gewild: Emma zou de kwekerij voortzetten en alles, dus ook het bijbehorende woonhuis, zou op haar naam komen te staan.

Toen haar vader nog leefde, regelde hij alles voor zijn vrouw en daarna was het oom Casper die dat in zijn plaats had gedaan. Het was voor Emma bijna onvoorstelbaar dat haar moeder over zoiets als een testament zou hebben nagedacht, laat staan dat ze zonder haar zwager het kantoor van een notaris zou zijn binnengegaan. Haar moeder had zich beziggehouden met de

opvoeding van de kinderen en met het huishouden. Beide liet ze voor het grootste deel over aan personeel. Emma kon zich haar moeder niet anders herinneren dan zittend in de stoel naast de openslaande deuren met uitzicht op de tuin, vaak in gedachten, met in haar tengere handen een boek of blad waar ze af en toe dromerig een blik in wierp. Altijd zat ze te peinzen over iets waar niemand ooit achter was gekomen. Ze deden er ook geen moeite voor. Haar moeder was voor iedereen die haar kende die melancholiek kijkende vrouw die bijna al haar tijd sleet in de stoel bij de openslaande deuren.

De notaris kuchte kort, zoals mensen doen die iets plechtigs gaan zeggen. 'Er is iets wat uw moeder voor u en de andere familieleden geheim heeft gehouden,' begon hij. Hij knikte er even bij ter bevestiging. Emma schrok. 'Een geheim? Mijn moeder?' Ze fronste haar wenkbrauwen. Haar moeder was een zwijgzame, in zichzelf gekeerde vrouw geweest. Emma dacht dat het misschien een gevolg was van de verdrinkingsdood van haar broertje.

Het was voor iedereen duidelijk dat het tragische verlies van een kind voor een moeder onverdraaglijk moest zijn, dus niemand verbaasde zich over haar gedrag. Maar Emma had altijd gedacht dat de ware toedracht voor haar verborgen was gehouden, want er werd nauwelijks nog over Tim gesproken. En als ze er toch

naar vroeg, ging het stilzwijgen van haar ouders gepaard met veelzeggende blikken. Ze hielden iets voor haar verborgen, zoveel begreep Emma uit hun reactie. Haar moeder begon snel over iets anders, terwijl haar vader haar met een bepaalde blik wilde aangeven wél de vraag van zijn dochter te willen beantwoorden. Maar de enige reactie die hij zijn vrouw kon ontlokken, was dat ze met tranen in haar ogen de kamer uit rende.

Had het geheim van haar moeder iets met de dood van haar zoon te maken?

De notaris kuchte nogmaals om Emma's aandacht weer te krijgen: 'Uw moeder heeft in 1969 een dochter ter wereld gebracht. Ze is direct na de geboorte ter adoptie afgestaan. Haar naam is Lucy Emerita Hubert.'

Emma verstijfde. Hoewel het een warme dag was vandaag en er in het kantoor geen airconditioning was, kreeg ze het plotseling koud. Haar mond zakte open. Het duurde even voor ze kon antwoorden. 'Mijn moeder...? Een dochter...?' herhaalde ze verbouwereerd. Haar moeder was heel gelovig geweest, vroom zoals je dat tegenwoordig bijna niet meer tegenkwam. De pastoor was vaak bij hen op bezoek. Zou ze het hem ook niet hebben verteld?

'Wanneer zei u dat die dochter is geboren?'

'1969. Ze is nu vijfenveertig.'

‘Zes jaar ouder dan ik. Was mijn moeder toen al getrouwd?’ Emma wachtte zijn antwoord niet af en begon zelf te rekenen. Haar ouders waren jong getrouwd. Ze was net twintig, haar vader ook. Ze hadden elkaar ontmoet toen haar vader in de kwekerij van haar opa, de vader van haar moeder, kwam werken.

De notaris keek in de papieren voor hem en schudde het hoofd. ‘Ze zijn in 1974 getrouwd.’

Emma voelde het bloed naar haar gezicht gaan. Het was alsof zij de schaamte voelde voor wat haar moeder was overkomen. ‘Dat is vijf jaar later! God nee! Toen het kind werd geboren was mijn moeder... eh... zestien! Of vijftien. Ze moet vijftien zijn geweest toen ze zwanger raakte. En dat in het gezin waar ze opgroeide! Ze waren katholiek. Haar ouders zullen erg geschokt zijn geweest.’ Ze sloeg haar hand voor haar mond. ‘Mijn moeder? Ik kan het niet geloven. Wie is de vader? Is het mijn vader? Weet u meer van de omstandigheden?’

De notaris krabbelde aan zijn mondhoek. Hij deed of hij het nakeek maar hij wist natuurlijk allang wat hij ging zeggen. ‘Vader onbekend.’

Emma fronste haar wenkbrauwen. ‘Ach jee! Wie kan het dan zijn geweest?’

‘Dat heeft uw moeder niet gezegd. Ik heb het haar ook niet gevraagd.’

‘Wat heeft ze u allemaal verteld?’

‘Niet veel. Alleen dat ze nog een kind ter wereld heeft gebracht en dat niemand ervan wist. We waren er anders toch wel achter gekomen. In de gemeentelijke basisadministratie staat welke nakomelingen er zijn. Ook degenen die zijn afgestaan.’

‘Heeft zij het daarom aan u opgebiecht? Omdat ze wist dat u er toch achter zou komen?’

‘Dat weet ik niet. Dat zou kunnen,’ antwoordde hij zuinig.

‘Maar hoe kon zij dat al die jaren hebben verzwegen? Wist mijn vader ervan?’

De notaris schudde het hoofd. ‘Volgens uw moeder wist niemand ervan. Ook uw vader niet.’

‘Is ze alleen naar u toe gekomen? Was haar zwager erbij?’

De notaris schudde weer het hoofd. ‘Ze was alleen.’ Emma voelde tranen in haar ogen opwellen. ‘Arme mam! Wat zal het moeilijk voor haar zijn geweest om het te vertellen aan een... eh... een vreemde. Eh... ja. Dat... dat was u toch voor haar?’

De notaris boog zijn hoofd en begon te bladeren in het stapeltje papieren dat voor hem op het mahoniehouten bureau lag. Emma dacht dat hij dat deed omdat hij zich geen houding wist te geven. Even later legde hij zijn hand plat op de stapel alsof hij daarmee wilde bevestigen dat alles wat er geschreven stond klopte.

‘Waarom heeft ze het al die jaren geheimgehouden?’ vroeg Emma.

‘Dat heeft ze me niet verteld. De dochter is direct na de geboorte ter adoptie afgestaan. Misschien wilde uw moeder voorkomen dat het leven van haar dochter overhoop werd gegooid als het bekend werd.’

‘Door wie is ze geadopteerd? Weet u dat?’

De notaris keek op een stuk papier rechts van hem.

‘Door Jeanine en Robert Hubert. Uw halfzus is in Reeuwijk opgegroeid.’

‘In Reeuwijk! Dat is hier niet ver vandaan. Kende mijn moeder die mensen?’

‘Dat kan. Maar daar is mij niets van bekend.’

Emma zweeg even. ‘Halfzus?’ herhaalde ze nadenkend. Zo had ze er nog niet over nagedacht. Ze wist niet of ze nu wel of niet blij moest zijn met die onbekende zus. Ze speelde vroeger altijd met haar broer. Een zus had ze nooit gemist.

De notaris haalde diep adem. ‘Zal ik beginnen met het oplezen van het testament? Daarna kunnen we er verder over spreken.’

Het testament was ingewikkeld geformuleerd, vond Emma, met lange en vreemde zinsconstructies en woorden die haar ouderwets in de oren klonken. Het was lastig om te blijven volgen wat er werd gezegd. Het was toch ook niet meer dan een formaliteit, dacht ze. Ze wist dat er weinig geld was. Alleen het huis en

de kwekerij zouden nu van haar zijn. Het maakte allemaal weinig verschil. Ze werkte er al jaren en sinds haar vaders dood drie jaar geleden had zij er de leiding.

Bovendien kon ze aan niets anders denken dan aan haar moeder die als zestienjarige een kind ter wereld had gebracht. Wat was er gebeurd? Het gezin waar haar moeder uit kwam was erg gelovig. Haar opa had dat zijn dochter zwanger was geraakt vast voor de andere dorpsbewoners geheim willen houden. Had haar moeder het kind wel willen afstaan? Of hadden haar ouders haar gedwongen het te doen? Waar had ze het kind ter wereld gebracht? Dat moest ook in de papieren staan. Vast niet in het dorp waar ze woonde. En hadden haar vier zussen niets gemerkt? Of wisten die ervan? Volgens de notaris had haar moeder gezegd dat niemand het wist. Ook haar zussen niet? Had haar moeder nooit naar dat kind verlangd?

Emma probeerde te focussen op het gezicht van de notaris en te luisteren naar wat hij te zeggen had, maar telkens stierf zijn stem weg en gingen haar gedachten weer naar wat haar moeder al die jaren voor iedereen geheim had gehouden.

Ze had zin om op te staan en weg te gaan. Dat testament kon wel even wachten. De kamer begon haar te benauwen. Bijna alles om haar heen was van hout; de stoelen, de kast met wetboeken en de lambrisering die

tot aan het plafond reikte. Het leek net of ze in een kist zaten opgesloten. Het enige wat niet van hout was, was de roze-groene damasten bekleding van de stoelen en het glimmende koperen inktstel op het bureau.

Ze staarde er even naar toen de stem van de notaris opeens weer helder tot haar doordrong. 'Ik benoem mijn oudste dochter Lucy Emerita Hubert, geboren 1969 te Scharwoude tot mijn enige erfgenaam.'

Er ging een schok door Emma's lichaam. Had ze het goed gehoord? Enige erfgenaam? Wat had die man nou gezegd? Dat kon toch niet? Ze moest het verkeerd verstaan hebben.

'Enige erfgenaam?' herhaalde Emma met een brok in haar keel. 'En waarom is ze in Scharwoude geboren? Waar ligt dat überhaupt?'

'In Noord-Holland. Aan het IJsselmeer, net onder Hoorn. Misschien was het een plek waar niemand uw moeder kende.'

De notaris richtte zijn aandacht weer op het testament.

'Ik bepaal voorts dat mijn jongste dochter Emma Merklenbach het vruchtgebruik krijgt over mijn nalatenschap.' De notaris keek op, hij wachtte even, knikte goedkeurend en zei er toen nog een heleboel dingen achteraan waarvan de betekenis Emma totaal ontging.

'Vruchtgebruik?' Wat bedoelde hij daar precies mee? De notaris stopte midden in een zin en zei: 'Dat betekent dat u zolang u leeft het recht krijgt om gebruik

te maken van de goederen die uw halfzus erft.’

‘Uw halfzus erft?’ Emma was met stomheid geslagen. Het was haar vaders wens geweest dat zij het bedrijf zou voortzetten. Hoe kon haar moeder het in haar hoofd hebben gehaald om alles aan een onbekende na te laten die niets met de kwekerij te maken had en er waarschijnlijk ook niets van afwist? Ze was daarmee tegen de wens van haar man ingegaan. De kwekerij was weliswaar wettelijk gezien van haar moeder, maar haar vader die er als boekhouder was komen werken, was degene die het bedrijf groot had gemaakt. Haar moeder had zich er niet mee bemoeid. Nooit.

Emma was lamgeslagen. Ze wist niet wat ze moest denken. De notaris ging weer verder. ‘Opeisbaarheid vordering...’ Ze zag zijn mond bewegen maar zijn stem klonk alsof die van ver kwam en echode door in haar hoofd. De betekenis van zijn woorden drong allang niet meer tot haar door. Vruchtgebruik? weerklonk het keer op keer in haar hoofd terwijl ze naar het gezicht van de notaris staarde. Hij was knap, maar de emotionele uitdrukking op zijn gezicht maakte hem niet aantrekkelijk. Had hij dan helemaal geen gevoel bij wat hij haar zojuist had meegedeeld? Hij had haar moeder toch kunnen weerhouden dit in haar testament te zetten? Een notaris had de plicht zijn cliënten te wijzen op de consequenties van wat ze in een testament wilden hebben.